

واکاوی نقش مسئولیت اجتماعی بر ارتباط حسابداری خلاق و کیفیت گزارشگری مالی

محسن ایمنی^{۱*}

سید رضا سید نژاد فهیم^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵

چکیده

مطالعات نشان داده است که میزان بکارگیری حسابداری خلاقانه توسط شرکت‌ها رو به افزایش است. هدف از این مطالعه بررسی مولفه‌های حسابداری خلاق (اخلاق مداری، کیفیت افشاء، کنترل داخلی و ساختار مالکیت) بر کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گر مسئولیت اجتماعی است. پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی و از لحاظ ماهیت توصیفی-همبستگی و در قالب طرح تحقیق کمی-مقطعی است. داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. جامعه آماری آن را روسا و معاونین شعب بانک‌های سپه استان‌های گیلان و مازندران در طی سال ۱۴۰۲ تشکیل است و در مجموع ۱۰۸ نمونه به دست آمد. برای آزمون مدل این پژوهش از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار *SPSS* و *SmartPLS* استفاده شد. نتایج نشان‌دهنده تأثیر معنی‌دار مولفه‌های حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها است. همچنین مسئولیت اجتماعی رابطه بین حسابداری خلاق و کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها به سمت مزیت‌های رقابتی را تعدیل می‌کند. این پژوهش بینش‌های ارزشمندی را به ادبیات موجود در رابطه با مفاهیم مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری اضافه می‌کند و به مدیران و سیاست‌گذاران نظام بانکی کشور کمک می‌کند تا رویکرد جدیدی را در طراحی و تبیین عوامل تعیین‌کننده حسابداری خلاق توسعه دهند.

واژه‌های کلیدی: حسابداری خلاق، مسئولیت اجتماعی، کیفیت گزارشگری مالی، صنعت بانکداری.

^۱ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی آیندگان، تنکابن، ایران. (نویسنده مسئول) mohsen.imeni86@yahoo.com

^۲ گروه حسابداری، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران. sr.snf@iaau.ac.ir

۱- مقدمه

بخش بانکی را می‌توان به عنوان یک عنصر اساسی در ساختار هر اقتصاد دانست که منجر به تخصیص بهینه منابع، رشد ظرفیت مالی افراد و سازمان‌ها می‌شود (فتیحی آقابابا و همکاران، ۱۳۹۹). امروزه، نقش سیستم بانکداری به عنوان توسعه پایدار در سیستم پیچیده اقتصادی انکارناپذیر است. سیستم بانکداری قلب توسعه اقتصادی است (مغنی و همکاران، ۱۳۹۸). نقش بانک‌ها سازگار با ماهیت اقتصادی و اجتماعی جوامع در جذب سپرده‌ها و اعطای وام‌ها است، بنابراین می‌توان آن‌ها را به عنوان عامل اصلی توسعه پایدار به شمار آورد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۸). از این رو عملکرد این بانک‌ها می‌تواند بسیار بااهمیت باشد.

نتیجه عملکرد بانک‌ها در گزارش‌های مالی آنها نشان داده می‌شود، این گزارش‌ها به استفاده‌کنندگان کمک می‌کند تا از روند دقیق بانک در گذشته و آینده با خبر باشند. حسابداری خلاق^۱ استفاده از تکنیک‌ها و دانش پیشرفته حسابداری است که توسط قوانین و مقررات موجود پشتیبانی می‌شود. مدیریت با به کارگیری سواد حسابداری خلاقانه پیشرفته، بر گزارش‌های حسابداری غالباً تأثیر می‌گذارد. این شیوه‌ها به عنوان حسابداری خلاق یا حسابداری تهاجمی شناخته می‌شوند. به دلیل تأثیر آن بر نتایج سازمان، بحث فزاینده‌ای در مورد حسابداری خلاق در سطح جهانی وجود دارد؛ بنابراین، این مفهوم با استانداردهای اخلاقی حسابداری و اخلاق عمومی مرتبط است (رحمان^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). ادبیات مربوطه نشان داده است که حسابداری خلاق به شدت بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد. حسابداری خلاق عملی است برای تأثیرگذاری بر شاخص‌های مالی با استفاده از دانش حسابداری بدون نقض صریح سیاست‌ها و قوانین حسابداری. حسابداری خلاق برای نشان دادن وضعیت مالی آن گونه که مدیریت شرکت می‌خواهد انجام می‌شود و از این طریق ذینفعان می‌توانند از آنچه مدیریت می‌خواهد انجام دهند، مطلع شوند. این عمل اجازه می‌دهد تا اطلاعات مالی از شکل صحیح و دقیق آن توسط مدیران مورد

دستکاری قرار گیرد (ازغایر^۳، ۲۰۲۲). از طرفی فشارها و تقاضاهای اطلاعاتی ذینفعان در سال‌های اخیر به طور قابل توجهی تغییر کرده است و شرکت‌ها ملزم به پاسخگویی هستند. گزارش‌دهی پایداری یک ابزار ارتباطی مهم برای نشان دادن شفافیت و حکمرانی مؤثر است و به طور خاص مخاطب آن ذینفعان هستند (مشایخی و همکاران، ۱۴۰۰). نیاز به ارائه شفافیت برای ذینفعان، محرک بهبود کیفیت گزارشگری است (عابد^۴ و همکاران، ۲۰۲۲).

گزارشگری مالی با کیفیت منجر به ارائه داده‌های مالی قابل اعتماد، دقیق و به موقع مورد نیاز ذینفعان برای تصمیم‌گیری در مورد عملیات بانک‌ها می‌شود. هدف گزارشگری مالی ارائه داده‌های مالی به استفاده‌کنندگان به منظور تسهیل تصمیم‌گیری آگاهانه و عینی است (رحمانی و بشیرمنش، ۱۳۹۳). با این وجود، رویه حسابداری حاضر برخی از انتخاب‌ها را در مورد تکنیک‌های حسابداری و استفاده از قضاوت عینی برای تعریف سیاست‌های اندازه‌گیری، معیارهای شناسایی و در برخی موارد، ویژگی‌های ارکان حسابداری فراهم می‌کند (امیرآزاد و همکاران، ۱۳۹۷؛ شجاع و همکاران، ۱۴۰۱). جالب‌تر آنکه، خلاءهای موجود در استانداردهای حسابداری، بستری را برای شرکت‌ها ایجاد می‌کند تا از تکنیک‌های حسابداری خلاقانه استفاده کنند (رحمان و همکاران، ۲۰۲۳). توانایی انتخاب چندین جنبه از حسابداری امکان دستکاری یا پنهان کردن عمدی اطلاعات را فراهم می‌سازد. چنین دستکاری‌هایی جذابیت ظاهری کسب‌وکارها را افزایش می‌دهد که می‌تواند سودآوری و ثبات مالی بهتری را به جای موقعیت واقعی نشان دهد (فرهنگ و همکاران، ۱۳۹۵). استانداردها و رویه‌ها به صراحت حسابرس را ملزم به بررسی و افشاء جنبه‌های مجاز و قانونی حسابداری خلاق نمی‌کند (موتوک^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). در سال‌های اخیر فساد به موضوع و معضل مهم اقتصادی کشورمان تبدیل شده است به طوری که افکار عمومی را به خود جلب نموده و جو روانی منفی را در سطح کشور به وجود آورده است. مسئله فساد و نقض مالی در سیستم بانکداری ایران به تدریج از دهه ۷۰ در مطبوعات منتشر شد جایی که پرده

³ Ezghayer⁴ Abed⁵ Mutuc¹ Creative Accounting² Rahman

تعیین‌کننده حسابداری خلاق و مسئولیت اجتماعی بر کیفیت گزارشگری مالی در ایران انجام می‌شود بر دو سوال متمرکز شد:

۱. تأثیر عوامل تعیین‌کننده حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری مالی در بخش بانکداری چیست؟
۲. مسئولیت اجتماعی بانک تا چه اندازه رابطه بین حسابداری خلاق و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند؟

در نهایت، یافته‌های این مطالعه برای سیاست‌گذاران، پژوهشگران و مدیران مفید خواهد بود و به ادبیات موجود و دیدگاه مبتنی بر شرکت کمک می‌کند؛ بنابراین، پژوهش حاضر با محدود کردن عملکرد حسابداری خلاق در افزایش کیفیت گزارش‌های مالی در بخش بانکی کمک می‌کند.

۲- مبانی نظری پژوهش

۲-۱- حسابداری خلاق

لوکا پاچیلو^۱ که به عنوان پدر حسابداری شناخته می‌شود، برای اولین بار مفهوم حسابداری خلاق را بیش از پنج قرن پیش معرفی کرد. او در سال ۱۴۹۴ در اولین کتابچه راهنمای حسابداری با نام مجموع حساب^۲، شیوه‌های مربوط به حسابداری خلاق را معرفی کرد. اخیراً حسابداران، حسابرسان، دانشگاهیان و سایر پژوهشگران به حسابداری خلاق توجه زیادی کرده‌اند. چنین رویه‌هایی در جریان انقلاب صنعتی به وجود آمد و از آن زمان تاکنون ادامه یافته است. با این حال، حسابداری خلاق به طور قابل توجهی از دهه ۱۹۸۰ افزایش یافته است (سانوسی و ایزدونمی^۳، ۲۰۱۴). حسابداری خلاق با مهندسی اطلاعات و گزارشگری مالی مرتبط است. سوسموس و دمیرهان^۴ (۲۰۱۳) عقیده دارند که حسابداری خلاق شامل دستکاری نحوه شناسایی درآمدها و هزینه‌ها است. چنین شیوه‌هایی باعث می‌شود که شرکت روی کاغذ بهتر از آنچه هست ظاهر شود. حسابداری خلاق اصول پذیرفته‌شده حسابداری را نقض نمی‌کند. در این راستا، گوئل^۵ (۲۰۱۴) عقیده داشت که هدف حسابداری خلاق، پیش‌بینی مالی قوی‌تر شرکت از نگاه استفاده‌کنندگان است. از سوی دیگر، این

از اختلاس‌های بزرگ برداشت. بررسی مسائل مربوط به در بانک‌های ایران در سال‌های اخیر نشان‌دهنده کمبود و عدم شفافیت داده‌ها و عدم صلاحیت سیستم نظارت آنها است. توجه به این مقوله در سیستم بانکی اهمیت زیادی دارد. این موضوع از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و روانشناسی، آسیب‌هایی که بر بانک می‌گذارد ممکن است به بی‌اعتمادی و نادیده گرفتن امنیت آن از سوی مشتریان و در نتیجه در صورت ادامه شرایط، منجر به ورشکستگی بانک شود (قائمی اصل و ولایی، ۱۳۹۹). از این‌رو، هدف از این مطالعه ارزیابی استفاده از حسابداری خلاق در ایران و اثرات آن بر بخش بانکی و کیفیت گزارشگری مالی آن است. از سوی دیگر، بررسی مسئولیت اجتماعی و ارتباط آن با حسابداری خلاق و انگیزه دستکاری فعالیت‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. مسئولیت اجتماعی ضعیف شرکتی، ارتباط بیشتری با دستکاری حسابداری دارد.

هدف این مطالعه درک دیدگاه‌های تجربی و نظری در این حوزه است که حمایت عملی را برای قانون‌گذاران و سرمایه‌گذاران مرتبط با صنعت بانکداری فراهم می‌کند. این مطالعه دیدگاه جدیدی در مورد حسابداری خلاق ارائه می‌دهد و به طور قابل توجهی به ادبیات مرتبط کمک می‌کند، زیرا پژوهش‌های محدودی در خصوص حسابداری خلاق در ایران انجام گرفته است. در این مطالعه تلاش بر این است که ادبیات مربوط به حسابداری خلاق از سه جنبه غنی شود. اولاً، عوامل تعیین‌کننده اولیه حسابداری خلاق مانند مسائل اخلاقی، کنترل داخلی، کیفیت افشا و ساختار مالکیت ارزیابی می‌شود. ثانیاً، اثربخشی مسئولیت اجتماعی در محدود کردن حسابداری خلاق توسط بخش بانکی در ایران بررسی می‌گردد. ثالثاً، میزان استقرار حسابداری خلاق در سیستم بانکی ایران تعیین و تاثیر آن بر کیفیت گزارشگری تبیین می‌شود. با این حال، شواهد محدودی در مورد اینکه چگونه تأثیر عوامل تعیین‌کننده حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری مالی تحت تأثیر مسئولیت اجتماعی در بخش بانکداری ایران قرار می‌گیرد، وجود دارد. این مطالعه با هدف بررسی تأثیر مشترک عوامل

⁵ Goel

¹ Luca Paciolo

² Summa de Arithmetica

³ Sanusi & Izedonmi

⁴ Susmus & Demirhan

یافته‌اند، از جمله گزارشگری مالی ناکافی، استفاده نادرست از داده‌های مالی، فقدان ارزش‌های اخلاقی شرکت، جهت‌گیری آینده شرکت بدون ایجاد ارزش و شیوه‌های حاکمیت شرکتی ضعیف (رحمان و همکاران، ۲۰۲۳).

۲-۲- عوامل تعیین‌کننده حسابداری خلاق

در این بخش منشا توسل به حسابداری خلاق بحث می‌شود. تاکید بر مطالعات اخیر است که انگیزه‌های حسابداری خلاق را در اقتصادهای توسعه‌یافته برجسته کرده و آن‌ها را با بازارهای در حال توسعه مقایسه می‌کنند (عابد و همکاران، ۲۰۲۲a).

۱. مسائل اخلاقی^۳

روش‌های حسابداری خلاقانه غیرقانونی نیستند، اما از نظر گمراه کردن سرمایه‌گذاران غیراخلاقی هستند و با روش‌های حسابداری متقلبانانه متفاوت هستند (الخوری^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). گزارشگری مالی به طور قابل توجهی تحت تأثیر بسیاری از مسائل اخلاقی ناشی از استفاده از حسابداری خلاق است. مسئله نمایندگی و چالش‌های مرتبط نیاز به افشای مالی و گزارش‌دهی را الزامی می‌کند. مدیریت و سهامداران یک واحد تجاری نمونه کلاسیکی از رابطه کارگزار و کارگذار هستند. جنبه‌های حیاتی این رابطه شامل عدم تقارن اطلاعاتی به دلیل تضاد منافع، پنهان کردن اطلاعات، جنبه‌های خطر اخلاقی و انتخاب نامطلوب است. هنتاتی کلیلا^۵ و همکاران (۲۰۱۷) بیان می‌کنند که حسابداری خلاق از تضاد منافع بین گروه‌های مختلف ذینفع ناشی می‌شود. ناظران بازار این را یک نگرانی مهم در نظر می‌گیرند؛ بنابراین، مسئولین فرآیندها و مقرراتی را اجرا می‌کنند که به دنبال رسیدگی به چنین مسائل اطلاعاتی، حفاظت از منافع عمومی و بازگرداندن اعتماد به بازار است. حسابداری خلاق مسئول بسیاری از رسوایی‌های مالی جهانی است. چارچوب‌های اخلاقی معمولاً سعی می‌کنند جنبه‌هایی را که به افراد و جامعه مربوط می‌شوند شناسایی کنند. این چارچوب‌ها چگونگی رفتار انسان‌ها را در سناریوهای عملی بررسی می‌کنند تا اطمینان حاصل شود که همه اقدامات قابل قبول تلقی می‌شوند، یعنی برای فرد و دیگران مطلوب هستند. یک

شیوه‌ها همچنین برای پیش‌بینی موقعیت مالی ضعیف‌تر بسته به خواسته‌های مدیریت نیز استفاده می‌شوند. حسابداری خلاق یک چالش حیاتی است که عامل بحران‌های مالی بزرگ قرن اخیر بوده است.

علاوه بر این، دیانا و بیاتریس^۱ (۲۰۱۰) معتقدند که حسابداری خلاق مجموعه اقداماتی است که توسط مدیران برای ارائه گزارش‌های مالی با هدف گمراه کردن سهامداران در مورد عملکرد مالی شرکت یا تأثیرگذاری بر نتایج قراردادهای استفاده می‌شود. از این بحث واضح است که مدیران عمداً حسابداری خلاقانه را انجام می‌دهند تا درآمد، سود، دارایی و سایر امور مالی خود را مطابق با خواسته‌های خود منعکس کنند. علاوه بر این، حسابداری خلاق شامل دستکاری هر دو شاخص عملکرد و موقعیت مالی (صورت سود و زیان و صورت وضعیت مالی) شرکت است. حسابداری خلاق به دنبال سود بردن مجموعه کوچکی از افراد به هزینه دیگران است. برخی از پژوهشگران بر سر این دیدگاه به توافق نرسیدند. آن‌ها حسابداری خلاق را یک مداخله عمدی در فرآیند گزارشگری مالی خارجی به نفع ذینفعان خاص می‌دانند (علی‌شاه^۲ و همکاران ۲۰۱۱). اطلاعاتی که فاش می‌شود نیازی به جعلی بودن ندارد. با این حال، حقایق به گونه‌ای تحریف شده‌اند که می‌توان آن را نقض الزام افشای کامل تعریف شده توسط استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی در نظر گرفت. دستکاری حساب‌ها تغییر و جعل عمدی داده‌های مالی برای دستیابی به اهداف مدیریت است. به طور معمول، هدف این است که گزارشگری طبق انتظارات مدیریت انجام گیرد. در کل دستکاری حساب‌ها به دو گروه مختلف طبقه‌بندی می‌شوند: حسابداری خلاق (مشروعیت حسابداری حفظ می‌شود) و تقلب حسابداری (خط‌مشی‌ها و اصول حسابداری نقض می‌شود) (عابد و همکاران، ۲۰۲۲a). کشف تکنیک‌های حسابداری خلاق برای سرمایه‌گذاران دشوار است. شرکت‌هایی مانند انرون، وردکام و آرتور اندرسون به دلیل بکارگیری شیوه‌های حسابداری خلاقانه سقوط کردند، اگرچه این شرکت‌ها از نظر مالی پایدار بودند. البته محققان دلایل متعددی را برای این فروپاشی‌ها

⁴ Al-Khoury

⁵ Hentati-Klila

¹ Diana & Beatrice

² Ali Shah

³ Ethical Issues

که در آن زمان رایج بود را ارائه می‌دهد. راهبری شرکتی شامل فرآیندهای سازمانی است که برای تدوین، اجرا و استفاده از کنترل‌های داخلی استفاده می‌شود. با این حال، یک کنترل داخلی کارآمد گزارشگری مالی نشان دهنده تعهد سازمان به افشای تمام اطلاعات حیاتی برای عموم و سهامداران آن‌ها است (الزبان^۷، ۲۰۲۰).

مطالعات نشان داده‌اند که بین نقاط ضعف مشخص شده، جنبه‌های تجاری مانند پیچیدگی، تغییرات سازمانی، سرمایه‌گذاری و سودآوری همبستگی وجود دارد. ارزیابی‌های پیشین نشان داد که کنترل داخلی ناکافی به طور قابل ملاحظه‌ای بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد. بطور مثال، اقلام تعهدی پیش‌بینی نشده بالاتر با کنترل داخلی ضعیف مرتبط است. علاوه بر این، مشخص شده است که سازمان‌هایی که اطلاعات مربوط به کنترل داخلی را افشا می‌کنند، ضعف‌های قابل توجهی را در مورد چگونگی تأثیر اندازه مؤسسه حسابرسی بر کیفیت گزارش‌های حسابرسی برجسته می‌کنند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که موسسات حسابرسی بزرگ نسبت به موسسات کوچک‌تر زمان بیشتری را به مکانیسم‌های کنترل داخلی اختصاص می‌دهند. افشای گزارش‌های حسابرسی یک نمای کلی و دقیق از کسب و کار را برای استفاده توسط تحلیلگران و سایر اشخاص ذینفع ارائه می‌دهد (برندک و محمدی، ۱۳۹۸).

۴. ساختار مالکیت^۸

ساختار مالکیت از دو جنبه قابل بررسی است: اولاً، سطح تمرکز مالکیت عامل مهمی است، زیرا می‌تواند در رای‌گیری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها تأثیرگذار باشد. تمرکز مالکیت بالاتر می‌تواند کنترل خارجی بر مدیریت را بهبود بخشد و از این طریق میزان شیوه‌های حسابداری خلاقانه محدود می‌شود، در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی نیز افزایش خواهد یافت. ماهیت مالکیت عامل دوم است؛ با در نظر گرفتن درجه مشابهی از تمرکز، سهامدار دولتی یا نهادهای وابسته به دولت، خصوصی یا مدیریتی می‌تواند از

قاعده راهنمایی معمولی و هسته اصلی همه چارچوب‌های اخلاقی این است که اقدامات باید منصفانه باشد و با در نظر گرفتن وظیفه اساسی مراقبت از دیگران، تلاش کند برای جامعه خوب باشد (انگلس و کریچانچای^۱، ۲۰۱۸).

۲. کیفیت افشا^۲

کیفیت افشا تعریف کلی، کیفی یا کمی ندارد. کیفیت افشا بر اساس سودمندی اطلاعات برای استفاده‌کنندگان علاقه‌مند در رابطه با تصمیم‌گیری آگاهانه است. در مقابل، یائو^۳ و همکاران (۲۰۲۰) در مورد حسابرسی اطلاعات برای تأیید قابلیت اتکا و اطمینان از پاسخگویی مناسب برای تصمیم‌گیرندگان بحث کردند. جامعیت داده‌های مسئولیت اجتماعی به سطحی مربوط می‌شود که افراد می‌توانند از اطلاعات ارائه‌شده برای درک و قدردانی از فعالیت‌های اجتماعی انجام‌شده توسط مدیران کسب‌وکار و درک دیدگاه آن‌ها در مورد آن اقدامات استفاده کنند. با توجه به عدم وجود یک بنیاد نظری یکپارچه، ادبیات موجود با استفاده از تئوری‌های اقتصادی و سیاسی-اجتماعی به علل گزارشگری غیرمالی می‌پردازد. پیش‌فرض اساسی این است که سازمان‌ها اطلاعات را به دلیل فشار اعمال شده توسط ساختار سازمانی افشا می‌کنند (دی لوکا^۴ و همکاران، ۲۰۲۰).

۳. کنترل داخلی^۵

فرض بر این است که کنترل داخلی قوی‌تر به مسائل مربوط به حاکمیت و کیفیت گزارشگری مالی بیشتر تأکید می‌کند. یک فرآیند کنترل داخلی می‌تواند یک سیستم نظارتی موثر باشد. گزارشگری مالی با کیفیت به ایجاد یک مکانیسم کنترل داخلی قوی، مؤثر و با کیفیت وابسته است. تحقیقات اخیر نشان می‌دهد که کنترل داخلی ضعیف ممکن است منجر به خطاهای بااهمیت بیشتر و افشای نادرست مالی شود که نشان دهنده استفاده از حسابداری خلاق است. رسوایی‌های مالی متعدد منجر به تصویب قانون ساربنز-آکسلی^۶ شد. بر اساس این قانون، شرکت‌ها موظف شدند از سیستم‌های کنترل داخلی جامع و موثر استفاده کنند. تصویب این قانون بینشی از وضعیت ضعیف کنترل داخلی

⁵ Internal Control

⁶ Sarbanes Oxley

⁷ Alzeban

⁸ Ownership Structure

¹ Engelseth & Kritchanchai

² Disclosure Quality

³ Yao

⁴ De Luca

مالکیت رابطه منفی دارند. در مقابل، یاسر^۲ و همکاران (۲۰۱۷) دریافتند که تمرکز مالکیت و کیفیت گزارشگری مالی به طور مستقیم با هم مرتبط هستند. پژوهش‌های اخیر شواهد کافی را نشان می‌دهد که نشان دهنده سوء استفاده از اطلاعات داخلی توسط کنترل سهامداران کنترل کننده است. این افراد از اطلاعات برای اعمال کنترل بیشتر و به دست آوردن منافع شخصی به هزینه گروه اقلیت سوء استفاده می‌کنند. شکل ۱ ساختار عوامل تعیین کننده حسابداری خلاق را نشان می‌دهد.

جنبه انگیزه و عملکرد تاثیر متفاوتی بر شرکت داشته باشد (آرتور^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). بخش بانکداری ایران دارای ساختارهای مالکیت متفاوتی است، بانک‌های دولتی، در کنار بانک‌های خصوصی و بانک‌های نیمه خصوصی در حال فعالیت هستند. ادبیات به طور گسترده به همبستگی بین کیفیت گزارشگری مالی و ساختار مالکیت واحد تجاری اشاره می‌کند. تحقیقات در مورد ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و مالکیت نتایج واضحی به همراه نداشته است. افشای مالی و ساختار

شکل (۱) ساختار عوامل تعیین کننده حسابداری خلاق (عابد و همکاران، ۲۰۲۲).

مطالعات نشان می‌دهد که شیوه‌های حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد (به‌عنوان مثال، رحمان و همکاران، ۲۰۲۳؛ عابد و همکاران، ۲۰۲۲؛ تاری وردی و همکاران، ۱۳۹۷). در این مطالعه، پژوهشگران تلاش کردند تا برخی از عوامل تعیین کننده را که می‌توانند بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر بگذارند، تعریف کنند. این مطالعه همچنین می‌تواند شیوه‌های مختلف دستکاری که در حین ارائه گزارش‌های مالی اجرا می‌شود و تأثیر آن بر صنعت بانکداری را توضیح دهد.

۳-۲- بسط فرضیه‌های پژوهش

۳-۲-۱- کیفیت حسابداری خلاق و گزارشگری مالی شیوه‌های حسابداری خلاق اغلب قانون را زیر پا نمی‌گذارند و غیرقانونی تلقی نمی‌شوند. با این حال، مدیران مالی ممکن است از ابهامات موجود در قانون برای به تصویر کشیدن وضعیت مالی شرکت، با توجه به ترجیحات تعیین شده توسط مدیریت استفاده کنند. این شیوه به آن‌ها کمک می‌کند تا شرایط اقتصادی و مالی شرکت را بیش از حد برآورد کنند که منجر به گزارشگری مالی ضعیف می‌شود.

² Yasser

¹ Arthur

حسابداری خلاقانه و ارزش شرکت را برجسته می‌کند؛ بنابراین، این موضوع به رابطه مثبت بین کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی اشاره دارد. این نوع رابطه مثبت مانع دستکاری سود مدیریتی و رفتار گزارشگری مالی غیراخلاقی فرصت‌طلبانه انجام شده توسط مدیریت شرکت می‌شود (دریائی و ایمنی، ۲۰۲۳). عابد و همکاران (۲۰۲۲c) و برزیده و همکاران (۱۴۰۲) به این نتیجه رسیدند که بهبود کیفیت افشاء منجر به ارتقاء اثربخشی گزارشگری مالی می‌شود.

هر گونه شکست در کشف یا جلوگیری از تقلب یا اظهارات اشتباه در گزارشگری مالی می‌تواند بر کیفیت گزارشگری تأثیر منفی بگذارد. تئوری نمایندگی بیان می‌کند که هرگاه کنترل‌های داخلی گزارشگری مالی نادیده گرفته شوند، منافع و اهداف بین مالکان و مدیران از هم فاصله بیشتری می‌گیرند. با این حال، کنترل داخلی کارآمد گزارشگری مالی نشان‌دهنده تعهد سازمان به افشاء تمام اطلاعات حیاتی برای عموم و سهامداران آن‌ها است. در نتیجه کنترل داخلی گزارشگری مالی می‌تواند کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشد. نتایج پژوهش‌های دبارما و روی^۳ (۲۰۲۳)، عابد و همکاران (۲۰۲۲b)، بیمو^۴ و همکاران (۲۰۱۹) و عزیززاده و خداداده‌ی شاملو (۱۳۹۸) نتایج نشان می‌دهد که بین ضعف کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی متقلبانه ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. رابطه بین ساختار مالکیت و کیفیت گزارشگری مالی در بسیاری از پژوهش‌ها مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج پژوهش‌های بالوج^۵ و همکاران (۲۰۱۹) و مودل^۵ (۲۰۱۵) نشان می‌دهد که سهامداران انگیزه کمتری برای دستکاری صورت‌های مالی دارند و در نتیجه شیوه‌های حسابداری خلاقانه را کاهش می‌دهند. آن‌ها همچنین تأکید کردند که ساختار مالکیت کیفیت گزارشگری مالی را با کاهش سطح شیوه‌های حسابداری خلاقانه بهبود می‌بخشد (عابد و همکاران، ۲۰۲۲b). با این حال، همه مطالعات قبلی از این نظریه پیروی نکردند. به‌طور مثال راستگوبرمایی و داداشی (۱۳۹۷) و پورحیدری و سمیعی‌نژاد (۱۳۹۴) به این نتیجه رسیدند که ساختار مالکیت تأثیری بر گزارشگری مالی

ادبیات استدلال می‌کند که تمایل برخی از مدیران به تمرکز بر منافع کوتاه‌مدت عمدتاً عامل ایجاد محیط‌های غیراخلاقی در شرکت‌ها است که بیشتر گزارشگری مالی ضعیف را تشویق می‌کند. وقتی مدیران رفتار اخلاقی اتخاذ می‌کنند، شفافیت حسابداری در شرکت می‌تواند افزایش یابد. برخی از مطالعات، مقبولیت و اجرای رفتار اخلاقی را در میان حسابداران، خزانه‌داران و سرمایه‌گذاران نهادی مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها مشاهده کردند که خزانه‌داران به طور قابل‌توجهی شیوه‌های حسابداری خلاقانه را اجرا می‌کنند، در حالی که تنظیم‌کننده‌ها و حسابداران عمومی به ندرت شیوه‌های حسابداری خلاقانه را انجام می‌دهند. آن‌ها همچنین خاطرنشان کردند که نگرش مدیران در درجه اول تمرکز بر حسابداری خلاق است. این دیدگاه آن‌ها نشان می‌دهد که کیفیت گزارشگری مالی به طور معناداری تحت تأثیر رفتار اخلاقی مدیران قرار دارد (ازغایر، ۲۰۲۲). نتایج پژوهش پراتیوی و فجر^۱ (۲۰۲۳) در اندونزی نشان داد که دانش اخلاقی بر ادراک دانشجوین حسابداری در مورد شیوه‌های حسابداری خلاق تأثیر مثبت دارد. خوشبخت و همکاران (۱۴۰۱) نیز به این نتیجه رسیدند که سطح اخلاقی بالاتر مدیران عاملی مؤثر در کاهش تقلب در گزارشگری مالی توسط حسابداران است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که محیط اخلاقی و مدیریت اخلاقی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد. شرکت‌هایی که سابقه خوبی دارند گزارش مالی با کیفیت بالایی ارائه می‌کنند. رابطه مستقیمی بین میزان شیوه‌های حسابداری خلاق و عدم تقارن اطلاعاتی وجود دارد به‌طوری‌که افزایش در شیوه‌های حسابداری خلاق نشان‌دهنده افزایش عدم تقارن اطلاعاتی است. از این‌رو، عدم تقارن اطلاعاتی موجود بین سرمایه‌گذاران و مدیریت برای شیوه‌های حسابداری خلاق حیاتی است. بهبود کیفیت افشا در یک سازمان منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعات می‌شود. از این‌رو، ارتباط منفی بین شیوه‌های حسابداری خلاقانه و کیفیت افشا مشاهده می‌شود. قیمت سهام شرکت‌هایی با کیفیت افشای پایین‌تر و حسابداری خلاقانه بالاتر، در بلندمدت، کمتر از ارزش ذاتی آن خواهد بود. این رابطه اهمیت بین کیفیت افشا،

³ Bimo

⁴ Baalouch

⁵ Mudel

¹ Pratiwi & Fajar

² Debbarma & Roy

جامعه خود هستند عمل می‌کند. اگر رویه‌های مسئولیت اجتماعی با قصد مدیران برای پنهان کردن شیوه‌های حسابداری خلاقانه‌شان مرتبط باشد، این هزینه کمتر از هزینه تنبیه گزارش‌های مالی بی‌کیفیت آن‌ها خواهد بود. مطالعات محدودی نقش تعدیل‌کننده مسئولیت اجتماعی را در رابطه بین کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی بررسی کرده‌اند. کیفیت افشا کیفیت گزارشگری مالی یک شرکت را بهبود بخشد، در حالی که انتشار یک گزارش شرکتی یکپارچه به طور مثبت رابطه بین کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند. لذا پیش‌بینی می‌شود که وقتی افشای مسئولیت اجتماعی تقویت می‌شود، تاثیر افشاء بر کیفیت گزارشگری مالی افزایش می‌یابد. این موضوع در پژوهش عابد و همکاران (۲۰۲۲) تایید شد.

کیفیت کنترل داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد. در فرآیند مسئولیت اجتماعی، تخصیص منابع و مسئولیت‌ها نباید به طور متعارف محدود شود. با این حال، باید منعکس‌کننده شیوه‌های مسئولیت اجتماعی باشد. کنترل داخلی با اجرای شیوه‌های مسئولیت اجتماعی همراه است. فرآیند کنترل داخلی باید اطمینان حاصل کند که شرکت‌ها اقدامات مسئولیت اجتماعی خود را انجام می‌دهند و در نتیجه منافع و حقوق مشروع ذینفعان را حفظ می‌کنند. از این رو، افزایش اثربخشی شیوه‌های مسئولیت اجتماعی در شرکت‌ها، سطح شیوه‌های کنترل داخلی آن‌ها را افزایش می‌دهد که منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی می‌گردد. نتیجه پژوهش اسماعیل پور و همکاران (۱۳۹۸) نشان می‌دهد که هدف مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها، رفع تعارضات میان ذینفعان و در نتیجه به حداکثر رساندن ثروت سهامداران بوده و موجب افزایش اثربخشی کنترل‌های داخلی شرکت می‌شود. سهامداران و مدیران عموماً تمایل دارند که به منظور بهبود تصویر شرکت نزد جامعه، شیوه‌های مسئولیت اجتماعی را اجرا نمایند و از انجام اموری که تاثیر منفی بر تصویر شرکت می‌گذارد اجتناب می‌کنند. همه این شیوه‌ها بر اساس تمایل آنها برای بهبود یا حفظ کیفیت گزارشگری مالی است. علاوه بر این،

متقلبانه ندارد که این می‌تواند حاکی از کم‌توجهی مدیران شرکت‌ها نسبت به مقوله گزارشگری مالی متقلبانه در محیط اقتصادی ایران باشد. بر اساس این نتایج می‌توان فرضیه‌های زیر را ارائه کرد:

فرضیه اول: بین مسائل اخلاقی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین کیفیت افشاء و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین کنترل داخلی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین ساختار مالکیت و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

۲-۳-۲- اثر تعدیل‌کننده مسئولیت اجتماعی

در سال‌های اخیر، بسیاری از پژوهشگران به اهمیت رابطه بین مسئولیت اجتماعی و کیفیت گزارشگری مالی پی برده‌اند (به عنوان مثال، ژانگ و همکاران^۱، ۲۰۲۳؛ تران^۲ و همکاران، ۲۰۲۲؛ گایو^۳ و همکاران، ۲۰۲۲؛ موتوک و همکاران، ۲۰۱۹). تمرکز بر مسئولیت اجتماعی نشان‌دهنده تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت نیست، زیرا شرکت‌هایی که عمدتاً بر مسئولیت اجتماعی تمرکز می‌کنند، نقش حسابداری اخلاق را محدود می‌نمایند. توجه به مسئولیت اجتماعی، مشکلات نمایندگی را کاهش می‌دهد. مسئولیت اجتماعی توسط شرکت‌هایی اجرا می‌شود که هدف آن‌ها برآورده کردن نیازهای اخلاقی و اجتماعی است و می‌تواند از هرگونه تضاد منافع بین سهامداران و مدیران جلوگیری کند. علاوه بر این، مدیران اغلب مسئولیت اجتماعی را به‌عنوان انگیزه‌ای برای پنهان کردن شیوه‌های حسابداری خلاقانه خود و اجتناب از هزینه جریمه شدن به دلیل کیفیت گزارشگری مالی پایین خود اجرا می‌کنند (کیم^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). با این حال، بسیاری از مطالعات پیشین نشان داد که رویه‌های مسئولیت اجتماعی به طور مثبت با رفتار اخلاقی مدیران مرتبط است و رشد اخلاقی مدیران با مسئولیت اجتماعی آن‌ها مرتبط است. این امر از این ایده حمایت می‌کند که شیوه‌های مسئولیت اجتماعی به‌عنوان مشوق‌های اخلاقی برای مدیرانی که مایل به خدمت به

³ Gaio

⁴ Kim

¹ Zhang

² Tran

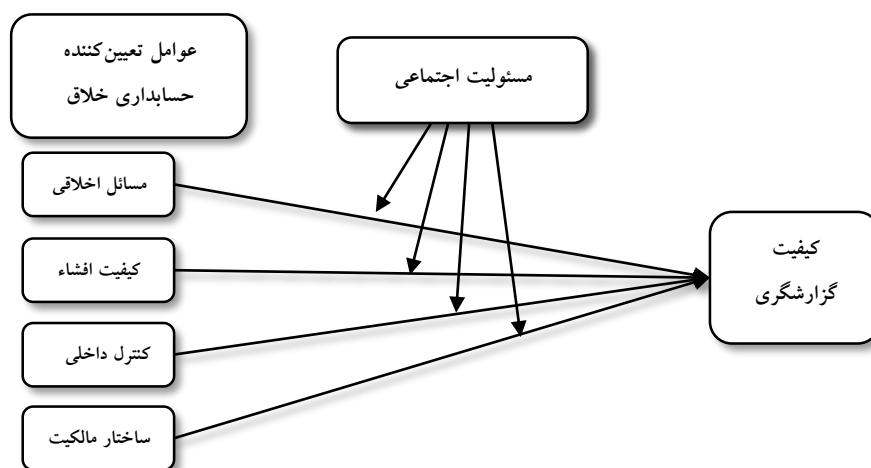
فرضیه هفتم: مسئولیت اجتماعی به طور مثبت رابطه بین کنترل داخلی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند.
فرضیه هشتم: مسئولیت اجتماعی به طور مثبت رابطه بین ساختار مالکیت و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند.

۳- روش پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی و از لحاظ ماهیت توصیفی-همبستگی و در قالب طرح تحقیق کمی-مقطعی است و هدف آن تبیین نقش حسابداری خلاق بر کیفیت گزارشگری در صنعت بانکداری می‌باشد. نتایج حاصل از این بررسی می‌تواند برای گروه‌های متعددی من جمله مدیران نظام بانکی، دانشجویان، قانون‌گذاران حرفه مورد استفاده قرار گیرد. بر طبق ارتباط تئوری بین متغیرهای مورد مطالعه، مدل مفهومی این پژوهش در شکل (۲) نشان داده شده است.

از آنجایی که سهامداران به شدت با سازمان‌ها همذات‌پنداری می‌کنند، سهامداران عمده می‌ترسند که کاهش اعتبار شرکتی آن می‌تواند نام سازمان را خدشه‌دار کند. سهامداران عمده می‌توانند کیفیت گزارشگری مالی را تحت تأثیر قرار دهند زیرا قدرت رای دارند و دارای مزیت اطلاعاتی نامتقارن در مقایسه با سایر سهامداران بود. این موضوع در پژوهش عابد و همکاران (۲۰۲۲C) تایید شد. از سوی دیگر نتیجه پژوهش عزتی و همکاران (۱۴۰۰) بیانگر آن بود که ساختار مالکیت ضمن اینکه منجر به کاهش افشای مسئولیت اجتماعی می‌شوند، کیفیت گزارشگری را نیز کاهش می‌دهد. بر اساس منطق فوق، فرضیه‌های تعامل زیر پیشنهاد می‌شود:

فرضیه پنجم: مسئولیت اجتماعی به طور مثبت رابطه بین مسائل اخلاقی و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند.
فرضیه ششم: مسئولیت اجتماعی به طور مثبت رابطه بین کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می‌کند.

شکل (۲) مدل مفهومی پژوهش

گرفته شدند. با توجه به گستردگی جامعه، شعب بانک‌های سپه استان‌های گیلان و مازندران در طی سال ۱۴۰۲ انتخاب شدند. در مجموع در این دو استان ۲۴۳ شعبه این بانک وجود دارد که پژوهشگران با استفاده از پرسشنامه‌های کاغذی و به صورت نمونه‌گیری در دسترس، اقدام به جمع‌آوری داده‌ها نمودند. در مجموع ۱۰۸ پاسخ بدون نقص به دست آمد و در تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. سؤالات پرسشنامه با اقتباس از پژوهش عابد و همکاران

بانک سپه از سال ۱۴۰۰ با فرایند تجمیع و یکپارچه‌سازی کلیه بانک‌های ادغام‌شده مواجه شد. این ادغام بیشتر در فرایندهای مدیریتی و ساختار مالکیت انجام گردید؛ لذا این بانک با توجه به تغییرات اساسی که در ساختار خود تجربه نمود، به عنوان جامعه آماری پژوهش انتخاب گردید. در سلسله مراتب اداری، روساء و معاونین شعب دارای مسئولیت بیشتری نسبت به سایرین هستند، به همین منظور در این پژوهش آنها به عنوان نمونه هدف در نظر

خلاصه نتایج جمعیت‌شناختی پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است. در بین پاسخ‌دهندگان ۹۴ نفر مرد و ۱۴ نفر زن بودند که نشانه‌ای از تفکر مردسالاری می‌تواند باشد. از نظر رده سنی، بیشترین فراوانی مربوط به طبقه ۴۱ تا ۵۰ سال با ۴۰ درصد و کمترین فراوانی مربوط به طبقه کمتر از ۳۰ سال با ۱۱ درصد بوده است. اکثر پاسخ‌دهندگان دارای مدرک کارشناسی بوده‌اند. تجربه کاری ۳۶ درصد پاسخ‌دهندگان بیش از ۲۰ سال می‌باشد. اطلاعات مربوط به آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) نشان داده شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود بیشترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه کنترل داخلی و کمترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه مسئولیت اجتماعی است که نشان از توجه کم نظام بانکی به این مقوله دارد. مسائل اخلاقی نیز بیشترین پراکندگی در بین پاسخ‌دهندگان را به خود اختصاص داد.

(۲۰۲۲) در دو بخش سؤالات عمومی و تخصصی تهیه شد. بخش عمومی سؤالات در خصوص ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان همچون جنسیت، سن، تحصیلات و تجربه کاری است و در بخش سؤالات تخصصی مجموعاً ۴۵ گویه مطرح شده که برای سنجش متغیرهای پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند. نحوه نمره‌دهی به سؤالات در پرسشنامه‌های مذکور در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت، از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) رتبه‌بندی شده‌اند. برای آزمون مدل این پژوهش از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار SPSS و SmartPLS استفاده شد.

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱- آمار توصیفی و جمعیت‌شناختی

جدول (۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

جمعیت‌شناسی	دسته‌بندی	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۴	۱۳
	مرد	۹۴	۸۷
سن	۳۰ سال یا جوانتر	۱۲	۱۱
	۳۱-۴۰	۳۱	۲۹
	۴۱-۵۰	۴۳	۴۰
میزان تجربه	بالاتر از ۵۰ سال	۲۲	۲۰
	کمتر از ۱۰ سال	۱۷	۱۶
	۱۰-۲۰ سال	۵۲	۴۸
تحصیلات	بیشتر از ۲۰ سال	۳۹	۳۶
	پایین‌تر از کارشناسی	۱۵	۱۴
	کارشناسی	۵۷	۵۳
	کارشناسی ارشد	۳۲	۳۰
	دکتر	۴	۳
جمع		۱۰۸	۱۰۰

جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	حداقل	حداکثر	انحراف معیار
حسابداری خلاق	۳/۰۸۹	۱/۳۳	۵/۰۰	۰/۹۰۴
مسائل اخلاقی	۳/۰۸۱	۱/۶۷	۵/۰۰	۰/۸۸۳
کیفیت افشاء	۳/۳۸۲	۱/۳۳	۵/۰۰	۰/۸۹۶
کنترل داخلی	۳/۱۲۴	۱/۲۵	۴/۵۰	۰/۷۳۰
ساختار مالکیت	۳/۰۴۱	۱/۳۳	۵/۰۰	۰/۸۰۴
مسئولیت اجتماعی	۳/۲۱۰	۱/۵۰	۴/۷۵	۰/۷۴۶
کیفیت گزارشگری مالی				

۲-۴- برآزش مدل‌های پژوهش

در برآزش مدل‌های اندازه‌گیری، رابطه بین گویه‌ها با سازه‌ها بررسی می‌شود. از سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا برای ارزیابی بخش اندازه‌گیری استفاده شد. پایایی نیز از سه طریق، سنجش بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بررسی گردید. از آنجاکه تمامی گویه‌ها دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ بودند، پایایی مدل قابل قبول است. نتایج ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تمام متغیرها بیشتر از ۰/۷ است، لذا می‌توان بیان نمود که وضعیت پایایی متغیرهای پژوهش مناسب است. روایی همگرا به بررسی همبستگی هر متغیر با سؤالات خود می‌پردازد. در این

پژوهش به‌منظور بررسی روایی همگرا از شاخص میانگین واریانس استخراج‌شده (*AVE*) استفاده شده است و مقادیر بالای ۰/۵ روایی همگرا قابل قبول را نشان می‌دهد. برای نشان دادن مستقل بودن مفاهیم مورد استفاده در پژوهش، از روایی واگرا استفاده شد. نتایج بررسی روایی همگرا و واگرا در جدول (۳) ارائه شده است. مقدار *AVE* برای تمامی متغیرهای مدل بیشتر از ۰/۵ به دست آمده است، در نتیجه روایی همگرای مدل تأیید می‌شود. همچنین مقدار جذر *AVE* (اعداد روی قطر اصلی) تمامی متغیرهای پنهان پژوهش از مقدار همبستگی میان آن‌ها با سایر متغیرها بیشتر است که این امر روایی واگرای مناسب مدل‌های اندازه‌گیری را نشان می‌دهد.

جدول (۳) نتایج روایی همگرا و واگرای متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	<i>AVE</i>	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱ مسائل اخلاقی	۰/۶۹۰	۰/۸۳۱					
۲ کیفیت افشاء	۰/۶۸۲	۰/۸۱۸	۰/۸۲۶				
۳ کنترل داخلی	۰/۶۸۳	۰/۸۱۴	۰/۸۱۵	۰/۸۲۶			
۴ ساختار مالکیت	۰/۵۴۵	۰/۷۲۰	۰/۷۱۹	۰/۷۰۸	۰/۷۳۸		
۵ مسئولیت اجتماعی	۰/۶۰۹	۰/۶۷۳	۰/۶۲۶	۰/۶۵۷	۰/۷۲۹	۰/۷۸۰	
۶ کیفیت گزارشگری مالی	۰/۵۲۱	۰/۷۲۰	۰/۷۰۱	۰/۷۰۹	۰/۷۱۱	۰/۷۰۴	۰/۷۲۲

۰/۷۸ محاسبه شد که نشان از برآزش کلی قوی مدل پژوهش دارد.

۳-۴- آزمون فرضیه‌های پژوهش

در جدول (۴) ضریب مسیر و نتیجه آزمون فرضیه‌های پژوهش ارائه شده است. با توجه به جدول ۴ و اینکه آماره تی همه مسیرها بزرگتر از ۱/۹۶ است، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد تمام فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شوند. بیشترین ضریب مسیر مربوط به تأثیر مسائل اخلاقی و کمترین ضریب مسیر هم متعلق به تعامل ساختار مالکیت و مسئولیت اجتماعی است. لازم به ذکر است که وقتی مسئولیت اجتماعی وارد مدل می‌شود، ضریب مسیر و آماره تی کاهش می‌یابند.

در بررسی برآزش مدل ساختاری، رابطه بین سازه‌ها بررسی می‌شود. ضریب تعیین (R^2) مربوط به متغیر وابسته مدل است و شاخصی است که تأثیر متغیر مستقل را بر متغیر وابسته نشان می‌دهد. مقدار این ضریب برای متغیر کیفیت گزارشگری مالی ۰/۱۸ محاسبه شده است که مناسب بودن برآزش مدل ساختاری را تأیید می‌کند. شاخص Q^2 قدرت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را مشخص می‌سازد. مقدار این شاخص برای تمام متغیرهای درون‌زا بیش از ۴۰ درصد است که قدرت پیش‌بینی مناسب و قابل قبول را نشان می‌دهد. برآزش مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برآزش آن، بررسی برآزش در یک مدل کامل می‌شوند. برآزش مدل کلی بر اساس معیار *GOF* بررسی می‌شود. مقدار این شاخص

جدول (۴) نتایج تحلیل مسیر در مدل معادلات ساختاری

فرضیه	ارتباطها	ضرایب مسیر	آماره تی	تصمیم
۱ مسائل اخلاقی ← کیفیت گزارشگری مالی		۰/۲۶۳	۱۰/۵۶۱	حمایت شد

۲	کیفیت افشاء ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۲۳۱	۱۰/۸۷۶	حمایت شد
۳	کنترل داخلی ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۲۳۲	۱۱/۲۰۹	حمایت شد
۴	ساختار مالکیت ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۱۹۰	۱۱/۳۵۷	حمایت شد
۵	مسائل اخلاقی X مسئولیت اجتماعی ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۰۲۴	۳/۲۲۶	حمایت شد
۶	کیفیت افشاء X مسئولیت اجتماعی ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۰۲۲	۳/۱۹۹	حمایت شد
۷	کنترل داخلی X مسئولیت اجتماعی ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۰۲۵	۴/۰۱۳	حمایت شد
۸	ساختار مالکیت X مسئولیت اجتماعی ← کیفیت گزارشگری مالی	۰/۰۱۳	۲/۰۱۴	حمایت شد

است. برای نمونه اگرچه آیین‌نامه رفتاری برای حسابداران حرفه‌ای وجود داد، بانک‌ها باید به طور موثر ارزش‌های اخلاقی شرکتی را در همه جوانب اعمال کند تا از نتایج سازمانی بهتر اطمینان حاصل کند و توصیه می‌شود که بانک فرهنگ اخلاقی را توسعه دهد تا ارزش‌های اخلاقی کلیدی را با فرهنگ سازمانی ترکیب کند. در مجموع بانک‌ها به یک چارچوب حاکمیت شرکتی قوی برای جلوگیری از شیوه‌های حسابداری خلاقانه نیاز دارند. وجود ابهام و تفسیرهای متفاوت از استانداردهای گزارشگری و بخشنامه‌های مرتبط فرصتی را ایجاد می‌کند تا مدیران با دستکاری عمدی اطلاعات و بدون عدول از استانداردها، صورت‌های مالی را به نفع گروه خاصی تغییر دهند، لذا بهبود شفافیت در ارائه استانداردها و بخشنامه‌ها امکان استفاده از حسابداری خلاقانه را کاهش می‌دهد. همچنین یافته‌های مطالعه حاضر تأثیر مثبت و معنی‌دار مسئولیت اجتماعی را بر رابطه حسابداری خلاق و کیفیت گزارشگری نشان می‌دهد که با نتیجه پژوهش عابد و همکاران (۲۰۲۲c) همسو است. لذا می‌توان بانک‌ها را نهادهایی دانست که در جامعه فعالیت می‌کنند و موظفانند منافع منصفانه و منسجم را برای همه ذینفعان تضمین نموده و از مسئولیت‌های عدالت اجتماعی محافظت کنند. هرچند که تاثیر مولفه‌های حسابداری خلاقانه با ورود مسئولیت اجتماعی کاهش یافت که ممکن است شواهدی از قصد مدیران برای پنهان کردن شیوه‌های حسابداری خلاقانه‌شان باشد. بنابراین، مدیران بانک‌های تجاری باید تناسب اقدامات مسئولیت اجتماعی خود را برای عموم تعیین کنند

۵- بحث و نتیجه‌گیری

توسعه مناسب صنعت بانکداری نقش بااهمیتی در بهبود شاخص‌های اقتصادی کشور ایفا می‌کند. در همین راستا کیفیت گزارشگری مالی نیز تاثیر زیادی در ثبات نظام بانکی کشور دارد. بهبود کیفیت صورت‌های مالی یک الزام ضروری است که باید توسط نظام بانکی به‌عنوان سلاحی مؤثر برای رسیدگی به شیوه‌های حسابداری خلاقانه برای افزایش شفافیت در داده‌های ارائه‌شده در صورت‌های مالی مورد توجه قرار گیرد. بررسی ادبیات نشان داد که عوامل تعیین‌کننده حسابداری خلاق می‌تواند در شناسایی هرگونه روش تقلبی که منجر به کیفیت بالای گزارشگری مالی می‌شود، کمک کند. با این حال، نظام بانکداری بسیاری از شیوه‌های حسابداری خلاقانه را انجام می‌دهد که منجر به کیفیت پایین گزارشگری مالی می‌شود.

تمام فرضیه‌های پژوهش مورد پذیرش قرار گرفت که تاییدی بر مبانی نظری است و با نتایج پژوهش‌های رحمان و همکاران (۲۰۲۳) و عابد و همکاران (۲۰۲۲c) همخوانی دارد. نتایج تأیید می‌کند که کاهش جنبه‌های اخلاقی، کیفیت افشاء، کنترل‌های داخلی و ساختار مالکیت می‌تواند منجر به ایجاد کیفیت پایین‌تری از شیوه‌های گزارشگری مالی در بانک‌ها شود. برای کاهش شیوه‌های متقلبانه در حسابداری خلاق و ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت بالا، نیاز به بهبود بیشتری در چهار مولفه اخلاق، افشاء، کنترل‌های داخلی و ساختار مالکیت از سوی بانک مرکزی و سایر نهادهای نظارتی و سیستم راهبری بانک لازم و ضروری

زمینه بنیان. نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی، ۱۰(۴)، ۴۲-۲۱.

برزیده، فرخ، بولو، قاسم، نخبه فلاح، زهرا. (۱۴۰۲). الگوی بهبود افشا در گزارشگری مالی. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۳(۱)، ۲۰-۱.

برندک، سجاد، محمدی، فروزان. (۱۳۹۸). تاثیر ضعف کنترل داخلی بر رفتار نامتقارن هزینه‌های عمومی، اداری و فروش، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۲(۱۷)، ۵۳-۳۸.

پورحیدری، امید، سمیعی‌نژاد، نفیسه. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر ساختار حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مالی. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۴(۱)، ۸۰-۵۳.

تاری‌وردی، یداله، نعیمی، عباس، رستمی، مریم. (۱۳۹۷). تاثیر مدیریت سود فزاینده و مدیریت سود کاهنده بر کیفیت گزارشگری مالی، مدیریت کسب و کار، ۱۰(۴۰)، ۸۶-۶۹.

خوشبخت، اسماعیل، تائبی نقندری، امیرحسین، زینلی، حدیث. (۱۴۰۱). دینداری، اخلاق حرفه‌ای حسابداران و تقلب‌های گزارشگری مالی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۴(۵۳)، ۲۵۴-۲۲۳.

راستگوبرمایی، مجید و داداشی، ایمان. (۱۳۹۷). بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر تقلب در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین همایش ملی مدیریت و اقتصاد با رویکرد اقتصاد مقاومتی، مشهد. <https://civilica.com/doc/819556>

رحمانی، علی، بشیری‌منش، نازنین. (۱۳۹۳). مروری بر ادبیات افشای اطلاعات در ایران. حسابداری و منافع اجتماعی، ۴(۴)، ۶۸-۳۵.

شجاع، اسمعیل، احدی سرکانی، سید یوسف، حسینی، سیده عاطفه. (۱۴۰۱). نقش و اهمیت افزایش افشاء گزارش‌های حسابرسی در تصمیمات سرمایه‌گذاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای با رویکرد دلفی فازی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۴(۵۶)، ۶۸-۵۱.

عزتی، زیبا، خداداده‌ی شاملو، ناصر، حاجی‌زاده، مسعود. (۱۴۰۰). بررسی ارتباط افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و اجتناب مالیاتی با تأکید بر نقش ساختار مالکیت. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۴(۴۰)، ۱۴۶-۱۳۱.

اعتماد و شفافیت بیشتری را برای جامعه به ارمغان آورند. مطالعه حاضر توصیه می‌کند که نهادهای نظارتی در ایران سیاست‌هایی را برای کشف روش‌های حسابداری خلاقانه در صورت‌های مالی و توسعه قوانین بازدارنده اتخاذ کنند که مبتنی بر صدور جریمه و مجازات‌ها برای کسانی است که چنین روش‌هایی را اعمال می‌کنند. همچنین برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی برای حساب‌برسان داخلی به منظور کمک به آنها در شناخت روش‌های مختلف مورد استفاده در حسابداری خلاق به منظور کشف و مبارزه با آنها ضروری به نظر می‌رسد.

این پژوهش تنها بر شعب بانک سپه متمرکز شده است، لذا تعمیم نتایج به بانک‌های دیگر و یا شرکت‌های تجاری دیگر باید با احتیاط صورت گیرد. در نتیجه می‌توان در پژوهش‌های آتی این موضوع را در سایر شرکت‌ها آزمون نمود. علاوه بر این فرهنگ سازمانی می‌تواند تاثیر زیادی بر عملکرد حسابداری خلاق و تاثیرات آن بر کیفیت گزارشگری مالی بگذارد که بررسی آن در آینده توصیه می‌شود. بنابراین، محدودیت‌های تحقیق حاضر مسیرهای جدیدی را برای مطالعات بیشتر باز می‌کند. به‌علاوه، این مطالعه از یک منبع اطلاعاتی واحد از طریق پرسشنامه پیمایشی در سطح روسا و معاونین دو استان شمالی کشور استفاده کرد. مطالعات آتی می‌تواند به جمع‌آوری داده‌ها از منابع متعدد مانند گزارش‌های مالی، نظرسنجی‌ها و مصاحبه‌ها کمک بگیرد که ممکن است انجام تغییرات و برآوردهای متعددی از پیامدهای راهبری تجاری بر روی شیوه‌های حسابداری خلاقانه و کیفیت گزارش‌های مالی را تسهیل کند.

منابع

اسماعیل‌پور، رضا، رضائی پیتونه‌نوئی، یاسر، غلامرضا پور، محمد. (۱۳۹۸). مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و ضعف کنترل‌های داخلی: آزمون تجربی نظریه ذینفعان و علامت‌دهی. دوفصلنامه حسابداری/ارزشی و رفتاری، ۴(۸)، ۳۳۸-۳۱۸.

امیرآزاد، میر حافظ، برادران حسن‌زاده، رسول، محمدی، احمد، تقی‌زاده، هوشنگ. (۱۳۹۷). مدل جامع عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در ایران به روش نظریه‌پردازی

- Abed, I. A., Hussin, N., Haddad, H., Al-Ramahi, N. M., & Ali, M. A. (2022c). *The moderating effects of corporate social responsibility on the relationship between creative accounting determinants and financial reporting quality*. *Sustainability*, 14(3), 1195. <https://doi.org/10.3390/su14031195>
- Ali Shah, S. Z., Butt, S. A., & Bin Tariq, D. Y. (2011). *Use or abuse of creative accounting techniques*. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 2(6), 531-537.
- Al-Khoury, A., Al-Shattarat, H., Alghazzawi, R., & Haddad, H. (2023). *Creative Accounting Practices and the Credibility of Financial Reports: An Empirical Study on the Jordanian Commercial Banks*. *WSEAS Transactions on Computer Research*, 11, 393-407.
- Alzeban, A. (2019). *Influence of internal audit reporting line and implementing internal audit recommendations on financial reporting quality*. *Meditari Accountancy Research*, 28(1), 26-50.
- Arthur, N., Chen, H., & Tang, Q. (2019). *Corporate ownership concentration and financial reporting quality: International evidence*. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 17(1), 104-132.
- Baalouch, F., Ayadi, S. D., & Hussainey, K. (2019). *A study of the determinants of environmental disclosure quality: evidence from French listed companies*. *Journal of Management and Governance*, 23, 939-971.
- Bimo, I. D., Siregar, S. V., Hermawan, A. A., & Wardhani, R. (2019). *Internal Control Over Financial Reporting, Organizational Complexity, and Financial Reporting Quality*. *International Journal of Economics & Management*, 13(2), 331-342.
- Dareyaei, A., & Imeni, M. (2023). *Financial Reporting Readability and the Cost of Capital: Emphasizing the Moderating Role of Financial Reporting Quality*. *Financial Accounting Knowledge*, 10(1), 133-161. (in Persian) <https://doi.org/10.30479/jfak.2022.16552.2949>
- De Luca, F., Cardoni, A., Phan, H. T. P., & Kiseleva, E. (2020). *Does structural capital affect SDGs risk-related disclosure quality? An empirical investigation of Italian large listed companies*. *Sustainability*, 12(5), 1776. <https://doi.org/10.3390/su12051776>
- Debbarma, J., & Roy, C. (2023). *Effects of Corporate Governance on Creative Accounting Practices: Evidence from NSE-listed*
- عزیززاده، طاهره، خداداده‌ی شاملو، ناصر. (۱۳۹۸). ارتباط بین ضعف کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی متقلبانانه با تأکید بر کیفیت حسابرسی، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۲(۱۳)، ۶۹-۵۳.
- فتحی آقابابا، محسن، عزیزی، خسرو، محمودزاده، محمود. (۱۳۹۹). آثار تسهیلات بانکی در بخش‌های مختلف اقتصادی بر رشد ارزش افزوده صنعت، خدمات، کشاورزی و ساختمان و مسکن. *فصلنامه علمی مدل‌سازی اقتصادی*، ۱۴(۵۰)، ۷۷-۱۰۲.
- فرهنگ، امیرعلی، آثنی‌عشری، ابوالقاسم، ابوالحسنی، اصغر، رنجبر فلاح، محمدرضا، بیابانی، جهانگیر. (۱۳۹۵). درآمد غیربهره‌ای، ریسک و سودآوری در صنعت بانکداری. *فصلنامه علمی مدل‌سازی اقتصادی*، ۱۰(۳۵)، ۷۰-۴۷.
- قائمی اصل مهدی، ولایتی فیروز. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر فساد اداری بر سلامت مالی در نظام بانکی ایران. *پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)*. ۲۰(۲)، ۲۱۲-۱۷۷.
- مرادی، داود، شیخی، محمدتقی، خادمیان، طلیعه. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر تحقق مدل بانکداری توسعه اجتماعی بر رشد و توسعه اقتصادی کشور با تأکید بر شبکه بانکی. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۱(۲)، ۱۴۲-۱۲۱.
- مشایخی، بیتا، حقی، علیرضا، زارع، شهناز. (۱۴۰۰). گزارشگری پایداری شرکتی در صنعت پتروشیمی: مطالعه موردی شرکت پتروشیمی مروارید. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۰(۳۹)، ۱۳۵-۱۱۵.
- مغنی، حیدر، ناصحی فر، وحید، ناطق، تهمینه. (۱۳۹۸). چگونگی تأثیر گسترش فناوری‌های مالی بر بهبود عملکرد خدمات مالی. *اقتصاد مالی*، ۱۳(۴۹)، ۲۱۲-۱۸۳.
- Abed, I. A., Hussin, N., Ali, M. A., Haddad, H., Shehadeh, M., & Hasan, E. F. (2022a). *Creative accounting determinants and financial reporting quality: Systematic literature review*. *Risks*, 10(4), 76. <https://doi.org/10.3390/risks10040076>
- Abed, I. A., Hussin, N., Haddad, H., Almubaydeen, T. H., & Ali, M. A. (2022b). *Creative accounting determination and financial reporting quality: the integration of transparency and disclosure*. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 8(1), 38. <https://doi.org/10.3390/joitmc8010038>

- Perception of Creative Accounting Practices. Nominal Barometer Riset Akuntansi dan Manajemen*, 12(2), 140-149.
- Rahman, M. S., Hasan, M. J., Khan, M. S. H., & Jahan, I. (2023). *Antecedents and effect of creative accounting practices on organizational outcomes: Evidence from Bangladesh. Heliyon*, 9(2), 48-63.
- Sanusi, B., & Izedonmi, P. F. (2014). *Nigerian commercial banks and creative accounting practices. Journal of Mathematical finance*, 4, 75-83. DOI:10.4236/jmf.2014.42007
- Susmuş, T., & Demirhan, D. (2013). *Creative accounting: A brief history and conceptual framework. 3rd Balkans and Middle East Countries Conference on Accounting and Accounting History, Istanbul, Turkey, June 19–22.*
- Tran, N. M., Tran, M. H., & Phan, T. D. (2022). *Corporate social responsibility and earnings management: Evidence from listed Vietnamese companies. Cogent Business & Management*, 9(1), 2114303. <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2114303>
- Yao, S., Wang, Z., Sun, M., Liao, J., & Cheng, F. (2020). *Top executives' early-life experience and financial disclosure quality: impact from the Great Chinese Famine. Accounting & Finance*, 60(5), 4757-4793.
- Yasser, Q. R., Mamun, A. A., & Hook, M. (2017). *The impact of ownership structure on financial reporting quality in the east. International Journal of Organizational Analysis*, 25(2), 178-197.
- Zhang, Y., Imeni, M., & Edalatpanah, S. A. (2023). *Environmental Dimension of Corporate Social Responsibility and Earnings Persistence: An Exploration of the Moderator Roles of Operating Efficiency and Financing Cost. Sustainability*, 15(20), 14814. <https://doi.org/10.3390/su152014814>
- Companies in India. Indian Journal of Corporate Governance*, 16(1), 52-78.
- Diana, B., & Beatrice, V. A. (2010). *Creative accounting—players and their gains and loses. Annals of Faculty of Economics*, 1(2), 813-819.
- Engelseth, P., & Kritchanchai, D. (2018, April). *Innovation in healthcare services—creating a Combined Contingency Theory and Ecosystems Approach. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 337(1), IOP Publishing. DOI 10.1088/1757-899X/337/1/012022
- Ezghayer, H. B. (2022). *The relationship between creative accounting determinants and financial reporting quality of listed companies in Iraq. World Economics and Finance Bulletin*, 10, 117-125.
- Gaio, C., Goncalves, T., & Sousa, M. V. (2022). *Does corporate social responsibility mitigate earnings management?. Management Decision*, 60(11), 2972-2989.
- Goel, S. (2014). *The quality of reported numbers by the management: A case testing of earnings management of corporate India. Journal of Financial Crime*, 21(3), 355-376.
- Hentati-Klila, I., Dammak-Barkallah, S., & Affes, H. (2017). *Do auditors' perceptions actually help fight against fraudulent practices? Evidence from Tunisia. Journal of Management & Governance*, 21, 715-735.
- Kim, S. H., Udawatte, P., & Yin, J. (2019). *The effects of corporate social responsibility on real and accrual-based earnings management: Evidence from China. Australian Accounting Review*, 29(3), 580-594.
- Mudel, S. (2015). *Creative Accounting and Corporate Governance:-A Literature Review. Available at SSRN 2708464.*
- Mutuc, E. B., Lee, J. S., & Tsai, F. S. (2019). *Doing good with creative accounting? Linking corporate social responsibility to earnings management in market economy, country and business sector contexts. Sustainability*, 11(17), 4568. <https://doi.org/10.3390/su11174568>
- Pratiwi, D. A., & Fajar, M. A. (2023). *The Effect of Ethical Knowledge, Religiosity and Moral Reasoning on Accounting Student's*

Analyzing the Impact of Social Responsibility on the Relationship between Creative Accounting and Financial Reporting Quality

Mohsen Imeni^{*}

Seyed Reza Seyed Nezhad Fahim[†]

Abstract

Studies have shown that the rate of using creative accounting by companies is increasing. The purpose of this study is to investigate the components of creative accounting (ethical orientation, quality of disclosure, internal control and ownership structure) on the financial reporting quality of banks, taking into account the moderating role of social responsibility. The current research is an applied research in terms of descriptive-correlational nature and in the form of a quantitative-cross-sectional research design. The research data was collected through a questionnaire. Its statistical population consists of heads and deputy heads of branches of Sepah banks in Gilan and Mazandaran during 2023 and a total of 108 samples were obtained. Structural Equation Modeling method and SPSS and SmartPLS software were used to test the model of this research. The results show the significant effect of creative accounting components on the quality of banks' reporting. Social responsibility moderates the relationship between creative accounting and financial reporting quality of banks towards competitive advantages. This research adds valuable insights to the existing literature regarding the concepts of social responsibility and creative accounting on the quality of reporting and helps the managers and policy makers of the country's banking system to develop a new approach in designing and explaining the determinants of creative accounting.

Keywords: *Creative accounting, Social responsibility, Financial reporting quality, Banking industry.*

¹ *Department of Accounting, Ayandegan Institute of Higher Education, Tonekabon, Iran. (Corresponding author) mohsen.imeni86@yahoo.com*

² *Department of Accounting, Lahijan Branch, Islamic Azad University, Lahijan, Iran; Sr.snf@iau.ac.ir*